

16.12.1999

Till arbetspensionsanstalterna

RÄTT TILL UTREDNING OM TIDIG REHABILITERING FÖR FÖRSÄKRADE I ÄLDERN 58-59 ÅR

Enligt överenskommelsen som nåddes av arbetsmarknadsorganisationernas och arbetspensionsanstaltarnas förhandlingsgrupp 2.7.1999, skall de försäkrades rätt till tidig rehabilitering i enlighet med ett pågående forskningsprojekt gradvis införas med början från åldersgruppen 58-59-åringar. Avsikten är att arrangemanget inom ramarna för resurserna skall utvidgas till att omfatta alla arbetstagare från och med början av år 2002 .

Lagstiftningen har inte ändrats ännu i detta skede. Under åren 2000-01 fastställs och införs de försäkrades rätt till utredning om tidig rehabilitering enligt överenskommelsen under pensionsanstaltarnas ledning och tillsyn. Det här cirkuläret ger anvisningar för hur utredningen skall genomföras i praktiken.

Överenskommelsens avsikt och tillämpning

Genom en så tidig utredning om rehabiliteringsbehovet som möjligt strävar man till att få rehabiliteringen att omfatta sådana försäkrade personer som genom arbetspensionsrehabilitering kan stödas så att de kan fortsätta arbeta. Utredningen om rehabilitering bör göras redan innan personen börjar få sjukdagpenning, senast dock i det skede då sjukdagpenningsperioden på 60 dagar går mot sitt slut. Utredningen kan alltså inledas fastän personen inte ännu har behövt egentlig sjuklighet.

Avsikten är att utreda behovet av arbetspensionsrehabilitering. Arbetspensionsrehabiliteringen är behovsprövad yrkesinriktad rehabilitering som kan stödas av medicinsk rehabilitering. Sådan ges åt försäkrade som har rätt till återstående tid, eller som får pension baserad på återstående tid (4 h § APL).

Utredningen inleds

Utredningen inleds då det konstateras att det finns en risk för den försäkrade att bli arbetsoförmögen på grund av sjukdom. Sjukdomen

16.12.1999

behöver inte orsaka arbetsförmåga ännu i bedömningskedet. Det räcker att man på basis av medicinska uppgifter kan prognostisera att sjukdomen under de närmaste åren avsevärt kommer att sänka den försäkrades funktionsförmåga.

Med arbetsförmåga avses här att arbets- eller förvärvsförmågan är nedsatt i enlighet med arbetspensionslagarna (4 § 3 mom. APL). För att ha rätt till rehabiliteringsutredning räcker det så i princip att personens arbets- eller förvärvsförmåga riskerar att redan under de närmaste åren nedsättas till en nivå som berättigar till delinvalidpension.

Konstaterande av risk för arbetsförmåga

Då risken för arbetsförmåga konstateras, tillämpas sådana kriterier som arbetspensionsanstalterna redan har erfarenhet av. I utredningen bör följande villkor uppfyllas då det gäller den försäkrade:

- 1 sjukdom, lyte eller skada kommer under de närmaste åren att utgöra en sannolik och objektivt konstaterbar risk för arbetsförmågan. Här avses
 - med *sjukdom* en diagnostiserad sjukdom där möjligheterna angående vård och medicinsk rehabilitering har beaktats,
 - de *närmaste åren* betyder en tidsperiod på ca fem år och
 - *risk för arbetsförmågan* en situation där den försäkrade vid bedömningstidpunkten har en sådan risk för arbetsförmåga på grund av sjukdom att personen under de närmaste åren skulle beviljas invalidpension (individuell förtidspension eller full eller delinvalidpension) om inte rehabiliteringsåtgärder vidtogs.

Sannolikheten bedöms genom att använda en skala som tillämpas vid diagnostiseringen av yrkessjukdomar: 1. mycket sannolik 2. sannolik 3. möjlig 4. osannolik 5. mycket osannolik.

- 2 Med yrkesinriktad rehabilitering kan man uppskjuta eller förhindra risken för arbetsförmåga då man beaktar den försäkrades tidigare utbildning, arbetserfarenhet och personens ålder och boendeförhållanden samt andra socioekonomiska faktorer jämförbara med dessa.

16.12.1999

- 3 Effekten av den yrkesinriktade rehabiliteringen är sannolikt inbesparingar i pensionsutgifterna.

Varje ovannämnda villkor bör i princip uppfyllas. Beslutet görs dock som en helhetsbedömning så, att om någon punkt starkt stöder en utredning, kan en annan punkt godkännas under svagare förutsättningar. Om till exempel risken för arbetsoförmåga inte entydigt kan fastställas enligt punkt 1, kan utredningen inledas då den försäkrades ålder och socioekonomiska omständigheter på ett betydande sätt stöder yrkesinriktad rehabilitering.

58-59-åringar

Då rehabiliteringsbehovet för speciellt 58-59-åringar utreds, beaktas de utmärkande dragen för denna ålderskategori. En situation där den försäkrade under de närmaste åren skäligen inte kan förväntas fortsätta arbeta med beaktande av dennes funktionsförmåga kan då anses vara en risk för arbetsoförmåga. Då graden av skälighet bedöms, inverkar förutom andra socioekonomiska omständigheter också villkoren för beviljande av individuell förtidspension: åldersrelaterade faktorer, lång yrkesbana, utmattning och belastning p.g.a. arbetet och arbetsförhållanden.

De ovannämnda specialdragen beaktas också om den försäkrade hör till en annan äldre åldersgrupp.

Ansökan om utredning

Man ansöker om utredning på arbetspensionssystemets K-blankett, till vilken bifogas ett B-utlåtande för bedömningen av hälsotillstånd och rehabiliteringsmöjligheterna. Utlåtandet bör, om möjligt, uppgöras av företagsläkaren. På så sätt säkras att arbetsplatsens möjligheter att genomföra rehabiliteringen har utretts.

Beslut om utredning

Om en utredning inte anses motiverad, bör den försäkrade skriftligt meddelas om detta. Detaljerade grunder varför en utredning har ansetts vara omotiverad bör då uppges.

16.12.1999

Beslutet omfattar inte besvärsmått. Nekande beslut bör särskilt beaktas, till exempel genom behandling i delegationerna för pensionsärenden.

Om beslutet är jakande hänvisas den försäkrade till en utredning om rehabiliteringsbehovet. Personen ges en tillräcklig redogörelse över vilka åtgärderna och alternativen för yrkesinriktad rehabilitering är. Om man beslutar sig för att påbörja rehabilitering, ges ett rehabiliteringslöfte, där innehållet i den planerade rehabiliteringen framgår.

Uppföljning

Fortsatta beslut om hur utredningarna om rehabiliteringsbehovet skall utvecklas görs på basis av de erfarenheter som framkommit. Därför följer pensionsanstalterna upp hur rehabiliteringsutredningarna har lyckats. Rapporterna behandlas till exempel i delegationerna för pensionsärenden.

Pensionsskyddscentralen statistikför rehabiliteringsutredningarna bland annat åldersgruppsvis (även 58-59-åringar). Pensionsanstalterna meddelar nödvändiga uppgifter till PSC för detta ändamål. Konsultativa kommissionen för invaliditetsärenden följer allmänt upp systemets utveckling.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Seppo Pietiläinen

Helena Tapio